

DZISIEJSZY (806) ai

e jasne.

sg m N dzisiejszy (44). ◇ G dzisiejszého (206); -ého (16), -ego (4), -(e)go (186); -ego MurzNT, BiałKat; -ého: -ego OpecŻyw (1 : 2). ◇ D dzisiejszému (10); -ému (1), -(e)mu (9). ◇ A dzisiejszy (35), dzisiejsz(e)go (6). ◇ I dzisiejszym (3). ◇ L dzisiejszym (9). ◇ f N dzisiejszą (11); -ą (10), -(a) (1). ◇ G dzisiejsz(e)j (25), dzisiejszy (2) KochWz, CzahTr. ◇ D dzisiejsz(e)j (4). ◇ A dzisiejszą (9). ◇ I dzisiejszą (4). ◇ L dzisiejszėj (28); -ėj (1), -(e)j (27). ◇ n N dzisiejszé (8); -é (3), -(e) (5). ◇ G dzisiejszego (10); -ego (1), -(e)go (9). ◇ D dzisiejszému (1). ◇ A dzisiejsz(e) (3). ◇ I dzisiejszym (1). ◇ L dzisiejszym (3). ◇ pl N m pers dzisiejszy (106), dzisiejsz(e) (1) KlonKr. subst dzisiejszé (25); -é (3), -(e) (22). ◇ G dzisiejszych (144). ◇ D dzisiejszym (39), dzisiejsz(e)m (2) RejPs, RejKup. ◇ A m pers dzisiejsz(e) (10). subst dzisiejszé (25); -é (3), -(e)(22). ◇ I m dzisiejszymi (7), dzisiejsz(e)mi (3); -ymi LeovPrzep, RejPos, SkarJedn (2), NiemObr, ReszPrz; -(e)mi SkarŻyw, SkarKaz; -ymi: -(e)mi BielKron (1 : 1). ◇ L dzisiejszych (22).

Sł stp, Cn notuje s.v. dzisi, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

1. Dotyczący, odnoszący się do dnia bieżącego (174) : Patrząycie iako dziwné a roskolńné iest święto dzifiefyífé OpecŻyw 9v, 9v; Wezmi twarog czoby dzifiefyífzego tworzenia/ przylož go miązłzo na ranę przez godzinę FalZioł V 75; Ach gorskiłz mu będzie kęs/ w dzifiefyífzey wieczery RejJóz B3; LibMal 1547/128v, 1550/151; ZapWar 1548 nr 2668; Pánie Sędzia wedle dżifiefyífzego roku/ ten łtoi. N. gotow Przyfýęęę vczynić GroicPorz z2; KrowObr 168v; Záprawdę powiadam tobie/ że thy otho tey dzifiefyífzey nocy [quia tu hodie, in nocte hac]/ pierwey niż kur dwa kroć zápoie/ trzy kroć lie mnie małz záprzeć. Leop Mar 14/30; BibRadz Iudith 13/17; Do iutrá tedy odložmy/ (rzekł pan Lubelki) bo y więczy czáfu będzie/ y to wšytko dzifiefyífze wynidzie z głowy/ iż wšy nálze tho co w. m. powiełz/ przyiác w fię będą mogły. GórnDworz Dd5; Naprzod tedy miedzy inemi pociechami tedy tá święta Ewányeliá dzifiefiŕza iest nam ku wielkiej pociefze nápiŕána RejPos 41; Pátrzayže moy miły krześciáńki człowicze/ co tu w tey dzifiefyífzey łpráwie Páná łwego obaczác á wważác małz. RejPos 113v; Ale przychodząc ku tey dzifiefyífzey hiŕtoriey świętey/ ábychmy y Pánu łwoiemu/ y tey świętey pánnie mátcie iego [...] pámiátkę vczynili RejPos 305, 1, 59v, 132, 186v, 348v (38); Pan zmartwychwłtał mocą włáfną. Kamieniá nieodwaláiąc. Ani pieczęci rułzáiąc. W nocy dżifiefyífzey Niedźiele MWilkHist D2, G2; BudBib Iudith 13/17; Zewángeliey tełz dżifiefyífzey y łpiątego Cápitulum Ianá S. iáfna rzecz że iest w łkrześciel á ożywiel wšyłtkich vmárłych. BiałKaz E4v, C2, D2, F4v; niechayže tedy téy wody pijá síłá/ co dżiéfń/ a nie przededni: bo ták wczoráyfzėj dżifiefyífzą popądzáiąc/ rychłéy ciáło przéydzie y wyczyłci Oczko 21; SkarŻyw 129, 397, 492; KochBr 152; Abowiém łtráciwłzy niemal połowicę dułze łwoiéy co mi ták długi czás przyniéłł mógl/ okróm nádzieie téj dżifiefyífzy pómfy? KochWz 139; LatHar 229, 232, 354, 406; TE dżifiefyífzą wigilią męki y łmierci łwey Pan y Bog náłz Chryłtus IEZVS, dżiwnie nam wielkimi vpominkámi vczčić y okrałł raczył. SkarKaz 154a; Z dżifiefyífzych łłow Páńłkich cztery znáki wyczerpnác/ po ktorych poznác prawdžiwe Ewángelify/ y ty łáłzywe Ewángeliki iemi wytknác móžem. SkarKaz 240b, 5a, 38a, 82b, 275a [2 r.], 484a, 513b, 633a.

W charakterystycznych połączeniach: *dzisiejsze(-y, -a) dobrodzieństwo, ewangelija (36), historia święta (3), łaska, nawiedzenie, niedziela (3), noc (5), ofiara, pomsta, potrzeba, processyja, rok, rozprawa (3), słowo (2), sprawa (5), święto (6), tworzenie, wieczerza, wigilia.*

Przysłowie: Bo ípráwá dñiá wczoráyfzego/ Miítrzem íeít v dzifíeyfzego. *RejZwierc* 232v.

Wyrażenia: »dzień dzisiejszy« = *dies haec Vulg* [w tym: od dnia dzisiejszego (5), do dnia dzisiejszego (1), na dzień dzisiejszy (3); [co] dnia dzisiejszego = *dzisiejsze (3); dzisiejszy ... wczorajszy (1), dzisiejszy ... jutrzejszy (1)*] [szyk 16 : 11] (27): *Nudius quartus. der viert tag ietz vergangen* Czwarty dzyen od dzyífeyífego dnyá. *Murm* 14; od dzysieyfzego dnya mamy myecz vieczny pewny y prawy myędzy sobą pokoy *LibLeg* 6/158v, 6/77v, 119; oth dzissieyssego dnia za dwie nyedzyely *ZapWar* 1550 nr 2665; Wtey myerze radbym od cyebye fłyfłá [...] cóś wczorá ná džífeyífy dzyeń odłóżył *KromRozm II* a4; *LubPs* cc4v; *GroicPorz* i3; *Leop Ier* 44/22; Mam to łobie zá ofobliwe łzczeífie then dźień džífeyfzy/ ktorego dñiá ták wielkie y ták zacne rzeczy/ tu v mnie w Zurowicách mowią fye/ y dźieią. *OrzRozm N*; *SarnUzn F*; A thá Ewányeliá nízey nápiána [...] íeít przywłáfczoná dñiowi temu dzifíeyfzemu. *RejPos* 286v, 33v, 76v, 286v, 287, 291v; *RejZwierc* 232v; Nie wychwalay íię dñiem iutrzejfzym/ bo niewiełz co vrodzi dźień (dzifíeyfzy) [*quid pariturus sit dies*] *BudBib Prov* 27/1; *SkarŻyw* 422; *KochWz* 139; *ZapKoscier* 1586/66, 66v; *KochProp* 7; *LatHar* 18; *SkarKaz* 514a; *CiekPotr* 66.

»dnia dzisiejszego« = (*in*) *die hodierna Vulg, PolAnt; dies haec a. iste, hodie Vulg; circa hodiernum PolAnt* [w tym: *procz dnia dzisiejszego (2)*] [szyk 51 : 18] (69): domutz niemám anij rodziny/ anij fyna/ anij ktorégo przyiáciela/ bom wífytko dobreé ítracila dzifíeyífé⁶⁰ dnia. *OpecŻyw* 157v, 172v; iam procz dzifíeyífego dñiá o tym nielłyfłá. *Leop Gen* 21/26, *Bar* 2/6, 11; O Boże náłz bądźze pochwałon/ ktorys dñiá džífeyfzego wniwecz obrocił nieprzyiácioly ludu twego. *BibRadz Judith* 13/21, 1.*Reg* 12/5, 3.*Reg* 8/61, *Act* 19/40; *BielKron* 307; DZifíeyfzego dñiá yeít pámiátká onego vniżenia Páńfkiego *RejPos* 31, 21v, 25, 34, 34v, 86v [2 r.], 328, 332; *MWilkHist* Iv; *BudBib Gen* 21/26, *Judith* 13/21; *CzechRozm* 202v; *KochPs* 68; *SkarŻyw* 188, 408; Pan Kryftus íeít náłzym Zbáwiciélem. Ktory íię dñiá džífeyfzego národził *ArtKanc* C6v; zKrolem IM nie mogłem mieć rozmowy az dnia dzisiejszego *ActReg* 169; *KochFrag* 45; O Troyco świętá/ rácz mié wyłłuchác y obronić/ y dñiá džífeyfzego/ y przez wífyttek čás żywotá mego *LatHar* 17; modł íię zá námi džífeyfzego dñiá y vftáwicznie *LatHar* 37, 18, 20, 33, 39, 42 (34); Abowiem trzebá íię bać/ ábyfmy nie byli ofkárzeni o rozruch dñiá džífeyfzego [*argui seditionis hodiernae*] *WujNT Act* 19/40; Przetoż oświadczam íię wam dñiá džífeyfzego żećiem ía íeít czyft ode krwie wífytkich. *WujNT Act* 20/26; *WysKaz* 2, 40, 47; *CiekPotr* 73.

»dzisiejsza godzina« (1): Scześliwy czásie džífeyfzey godziny Zechmy doczkáli poćiefzney nowiny *KmitaPsal* A2.

2. *Dotyczący, odnoszący się do bliżej nieokreślonego czasu teraźniejszego; współczesny, obecny; hodiernus* *Murm, Mącz, Calep, Cn; praesens Mącz, JanStat* (629) : A ták y ía pilnoći przyłóże áby tá íiego [*Boga*] frogá ípráwiedliwóć byłá oznaczoná dzifíeyífem národom fwiátá *RejPs* 110v, 114; *LibLeg* 10/152, 11/13v; *RejKup* q7; *DiarDop* 112; Wípomyonę tu dzifíeyfzy ípofob nakłádu tego/ ktory czynyá rodzicy ná fyny íwe gdy ye do fzkoly dáya. *GliczKsiąż* M3, G3v, L6v; PRofzę pánie Boże

ktoryś mocny w niebie/ Abyś ná nas weźrzał w dzifiefzey potrzebie *LubPs* hh2v, A3v, D3v; Bo ten dzifiefzzy kościół Rzymfki/ nie ieft budowanie Apoftołów fwiętych/ ále ieft budowanie Papieźow *KrowObr* A3, A3v [2 r.], 196, 205; *RejWiz* 144v; á w tych Seymowych nálfzych dźifiefzzych Sądźiech żadney nádźieie niemam/ áby kto kiedy mógł przez nie ku fwymu przyść *OrzRozm* T4, Q3v; O fzerokości Germániey piáli hiforikowie Strabo/ Plinius/ Tácitus/ ále fie bárzo omyłáli według dzifiefzzego znánia *BielKron* 281v, 9v, 199v, 265; Znacnieifze przodkow wáfzych/ i barzo znacnieifze Vboftwo w Polfzce/ niż ty bogactwa dzifiefzze. *KochSat* B, A3; *Convenienter ad praesentem fortunae nostrae statum loquuti estis*, Práwieście cziście mówili wedle ftanu dźifiefzzego fzcześcia nálfzego wedle tego yáko dźifiefzzy rzecz nálfzá niefie. *Mącz* 482a; *OrzQuin* O, R4; Ná który [wiek złoty] pámiętáiąc/ ferce mi fię kráie/ Pátrząc na ty dźifiefzzy nálfze obyczáie. *Prot* D2v, A2; *RejAp* F2; Gánią też záliefy y vbiór nálfz dzifiefzzy/ powiedáiąc być krotki nie vczćiwy/ á długi zuchwály. *Górndworz* H7v, L6v; O wfzechmogący nálfz miły Pánie nie dopuľzczáyże fie zácmić thym nędznym oczom dzifiefzzym nálfzym *RejPos* 322, 33, 197 [2 r.], 198v, 260v, 350 [2 r.]; *RejZwierc* A4v, 255, 260v, 266, 267; te dźifiefzzy rozumy/ náuki/ dowćipy/ kráíomowftwá/ dzielności Polakow nálfzych/ bez wátpienia fą dáry Boże *WujJud* A3v, A5v, 136v, 226v; Tjch słow wdzifiefzzych kfieggách Hifweyfkich nie málfz/ ále z tłumáczow Grecfkich y Lácínfkie⁸⁰ znáć/ że przed tym były *BudBib* I 299b *marg*, I 137b *marg*; *BudNT* *przedm* c, c6, c6v, k. i8 *marg*, Hh6v; *ModrzBaz* 86v; *SkarJedn* 33; Náuká S. Ephremá/ kácerftwom dźifiefzzym przeciwna. *SkarŻyw* 119, kt, A4, 90, 114, 131 (13); *KochTr* 21; wyznániefy iego [Laktancyjusa] iáko niebo od źiefie/ od dźifiefzzego Kátoliczkiefgo rózne ieft. *NiemObr* 127, 62, 133; *KochFr* 104; *PudłFr* 46; *ArtKanc* H7v, T6; *BielRozm* 3; pieśni dźifiefzzye ták dáleko fą rózne od Bogurodźice/ iáko y obyczáie od ftátutu. *KochWr* 39, 28, 29; *KochCz* Bv; *WujNT* *przedm* 10, 13 [2 r.], 15, s. 174, 509 *marg*, Bbbbbbb4; iż o kmiećie zbieglé od dánia dźifiefzzyego Státutu [a die data praesentium *JanStat* 1086] nápotym máią bydź pozywáni ci/ ktorzy pozywáni bydź máią do fądow Ziefmfkich *SarnStat* 661 [*idem* (2)] 746, 918, 1094; O Spráwiedliwóści ábo wfprawiedliwiefniu Chrfćiefjánífkim wiele gadek ieft miefdzy dźifiefzzyemi o wierze fwary. *SkarKaz* 309a, 118b, 419b; Nie vmiałem vżywáć pomiernego ftátku. Więc mię to do dźifiefzzy nędze mey przywiodło. *CzahTr* Cv, A3, [D2], G3, G3v.

W przeciwstawieniach: »dawny ... dzisiejszy« (2): *MiechGlab* *2; Iákowych fię pokázowáło/ y dawnych y dźifiefzzych nálfzych czáfów wiele/ nie tylko zacnych náuczycielow/ ále y męczennikow ś. *NiemObr* 99.

»minęły ... dzisiejszy« (1): wyzwolic nas będziefz raczył od wfłech fzkodliwych przigod nálfych tak minętych iáko y dzifiefzzych *RejPs* 192.

»przeszły ... dzisiejszy« (2): Niech więc y pod obłoki rozum czáfem gmerze. Vwazáiąc y przefzłé y dzifiefzzye rzeczy *RejWiz* 18; *Phil* R4.

»dzisiejszy ... starożytny« (1): Lecż gdzieby dzifiefzzyego fłowá nie było ná tę rzecz kthoráby dworzánin opifáć chciáł/ nie telko mie/ nie obráží fthárożytné fłowo/ ále ie wolę niż cudzoziemfkie *Górndworz* F5v.

»dzisiejszy ... stary« (6): wfzákże gdzie przyidźie ná dzifiefzzy ftrzelbę wielgá/ zgálná wfzyftki máchiny ftáre przed nią. *BielSpr* 61; *SkarŻyw* 90; Ale niecháiąc ftórych obyczáíow ktorých iuż w

Polfcze niémáfz/ wroćmy fye do dżiśieyfzyc *KochWr* 29; Graeckie dżiśieyfze Nowe Teftámenty nie fą ták fzczyre źrzodlá/ żeby miály być nád ftáre Lácińskie przekládáne *WujNT przedm* 15, s. 200, 391.

»wiekuisty ... dzisiejszy« (1): myłże teraz częfto/ iáko miłóściwie dla ciebie przedwieczny Bog ftał fię docześnym/ wiekuifty dżiśieyfzym/ nieśmiertelny śmiertelnym *LatHar* 394.

W charakterystycznych połączeniach: dzisiejsze(-y, -a) biskupstwo (2), błędy (2), bogactwo, chudoba, ciało, cuda, dziw, egzekucyja, fortele, heretyctwa (2), kacerstwo (12), kłopot (2), kościół (9), księgi (10), męczeństwo, msza, narod, nędza, niedostatek, obyczaje, ostarzałość, pamięć, pieśni, pomsta, porządki, potrzeba (2), przykłady (2), przygoda (2), przypadek, pycha, rada królewska, rozprawa (2), sejm, sekty (2), słowo, sposób, sprawy (5), sprzymierzenie, statut (3), stroje, strzelba, szczęście, ubior, ubostwo, upadek, wyznanie (2), zamieszanie, zbytki, zjednoczenie, znanie, żywot.

Wyrażenia: »chwile dzisiejsze« = *troska o byt codzienny* (1): y my Królá muśiém obiérác/ y my rofkázowác/ Y my ná okázyá muśim fye gotowác. [...] Co drugiego? dóm trzymá y chwile dżiśieyfze/ Zwłáczá/ że nie żołędziem/ [...] ále dżiś chlebem żywi ludzie *KochMarsz* 153.

»dzisiejsze(-y) czasy, czas« [szyk 16 : 7] (18 : 5):*LubPs* A3; I co rozumiełz/ kiedy by był ten Plátyná náfzycy dżiśieyfzyc tzałow dotzekał/ izali by iefztze więcey był nienárzekał? *KrowObr* 38; *RejWiz* 122v; *RejZwierz*; iednacze im też przekładáli potrzebę dżiśieyfzyc czałfu *BielKron* 210v; A przeto/ czuiąc iz rofkofzy od nich odefzły/ fkárzą fie/ y gánią czałfy dżiśieyfze/ iákoby złe być miály *GórnDworz* H6v, H5, H7v; *RejPos* 62, 159, 336v; Patrząc ná ty dżiśieyfze/ obłędliwe czałfy/ Gdzie krzywdá s świętą prawdą/ śmie chodzić zápáfy. *BielSat* [I4] [*idem BielSjem* 13]; *RejZwierc* 181, 184, Aaav; *MycPrz* I Bv; *KochMuza* 25; *BielSjem* 13; *PudłFr* 9; obácż teraz ten dżiśieyfzy cżás W którym cię Pan Bog náwiedzil *ArtKanc* Kll; *Phil* R4; *SapEpit* B3v.

»dzisiejszych czasow, dzisiejszego czasu« = *hodie* *Modrz*; *modernis ternporibus* *JanStat* [szyk 67 : 17] (70 : 14): *ForCnR* A2; *FalZioł* I 24b, 45d, 101a; *LibLeg* 11/80v; *SeklKat* A2v, E2; *MurzNT* 31, 108v; Ponyeważ tedy iz tákowe złe yeft poftánowyenye fwyátá czałfu dżiśieyfzyc moyá rádá yeft iz nye trzebá fie dżifia ná kápłáńftwá kwápic *GliczKsiqż* O6v, Mv, 12; *LubPs* A4, A5; Wízákże dżifieyfzyc czałow v wielu Przełożonych cudzołóstwo iefť zá mále przewinienie *GroicPorz* kk3v, ddv, kk3; *OrzRozm* P3v; Berozus Hiftoryk Káldeyfski náftárfzy miedzy wśzytkimi Hiftoriki dżiśieyfzyc czałfu ná fwiecie *BielKron* 5, 5v, 267v, 273, 311, 330 (9); *SienLek* a4, Vvv2; *GórnDworz* B6, Ee2v, Ee3v, Ee6v, Hh5; *RejPos* 79, 197v, 209v *marg*, 275, 276v, 288, 313; *BialKat* 93v, 383v; *RejZwierc* 183; Rołpráwá czudna [...] s pílmá fwiętego krotce zebrána. Przeciwno dziwnym opiniám ludzi dżiśieyfzyc czałow. *RejPosRozpr* b3, cv, c3v, c4 [3 r.]; dżiśieyfzyc fkázonych á niefzczęliwych czałow wiele fie niemiernych ludzi [...] náyduie *RejPosWstaw* 44, [41²], [41³], 42 [2 r.], [110³]v, [143²]v; *Strum* G3; *PaprPan* A4v, Z2, Ccv; *ModrzBaz* 59v, 60v, 90v, 98, 118v; *SkarJedn* 382; *SkarŻyw* A4; *NiemObr* 99, 159; *ReszPrz* 148; *WerGośc* 203; *ArtKanc* N14, N16, P8v; *Phil* F2, M, O3; *SarnStat* 384, 408, 924; *SkarKaz* 119b; *SkarKazSej* 687b; Radby co nálażł; ále fwoie chowa każdy: Ták fię dżiśieyfzyc czałow dżieie/ ták y zówždy. *KlonWor* 34.

»(aż) do dzisiejszych czasow, dzisiejszego czasu« = *usque ad diem hanc* *PolAnt* [szyk 13 : 2] (11 : 4): *MiechGlab* 13; *RejPs* 154v; *HistAl* Cv; *LubPs* eev; *KrowObr* 100; *BibRadz Gen* 19/38; Tu fie poczynáią hifthorie ziemie Węgierskiej [...] pocżawłzy od Krolá Ludowiká áż do czałfu dżiśieyfzyc.

BielKron 305, 159; *RejAp* 105v, 192v; *RejPos* [290]; A tym zawnzdy y kroleństwa poñiadáli/ y pánstwą fwe rozłzyrzáli/ á łławę wieczną aż do dzifiefyżych czáfów odnošili. *RejZwierc* 44v; *BudNT* Hh4; *StryjKron* 390, 617.

»za czasow dzisiejszych« [*w tym: za czasow i dniow (1)*] [*szyk 3 : 2*] (5): Stharzy lekarze o mocy te⁸⁰ Iemioła nie barzo grunthownie wypifali/ Ale za czałow y dniow dzifiefyżych nałzich wielką chwałę ma z dołwiadczenia prołtich bab *FalZioł* I 155b; *LubPs* ee6v; *BibRadz* I *4v; *RejPos* 197, 218.

»na dzisiejsze czasy« (1): A Iż połtępek práwny w Státucie Mázoweckim opifány/ iuż na džíšiefyżé czáfy iefł długi. *SarnStat* 1149.

»po dzisiejsze czasy, dzisiejszy czas« (3 : 2): *RejPos* 31, 242, 324v; Potym ten Zamek Kownem y z miałtem zá czáfów połtępkem aż po džíšiefyży czas zowią. *StryjKron* 81; *CzechEp* 12.

»w tych dzisiejszych czasiech« (4): *LubPs* A3v, A4v; A zwłáfzczá oto w tych dzifiefyżych czáfiech/ widzimy iáwnie/ iáko fie ludzie wniefli zá wymyłły fwoiemi *RejPos* 8, 278.

»dzień dzisiejszy« = *teraźniejszość, współczesność* [*szyk 3 : 1*] (4): *CzechEp* 23, 373; Dołyc na rozum człowieczy/ Džíeń džíšiefyży mieć na pieczy: Ołtátek na Bogá wkláday *KochPieš* 47; człowiek [...] o dñiu džíšiefyżym/ to iefł o życiu tym doczełnym wzyłtko y nawięłsze kłádzie ftáránie/ á o wieczności nie/ albo máło co pomyłława. *WysKaz* 5.

»(až(e) a. i, a. jeszcze i) do dzisiejszego dnia« = *usque in hodiernum diem usque ad hanc a. praesentem diem Vulg* [*szyk 19 : 17*] (36): *OpecŻyw* [192]v; Ale ij do dzifiefyłłego dnia krzełcianow (ktorzy od niego wezwáni fą) ij ijmie ij rodzáy trwá. *OpecŻywList* C2v; á od tich miałł až do džíšiefyłłego dnya wzyłtká zýemia Eipłka/ piątą tześć krolom płáci *HistJóz* E3v; *MiechGlab* 46; *MurzNT Matth* 28/15; *KromRozm II* n3v, o; *LubPs* hh5v; *KrowObr* 22v, 72; ábowiem iż tám błogofłáwili Pánu/ názwáli mieyfce ono/ Padołem Błogofłáwienia/ aż do dzifiefyłłego dñiá. *Leop* 2.Par 20/26, 1.Reg 5/5, 3.Reg 9/13, 4.Reg 20/17, 1.Mach 8/10, 13/39, Act 2/29; *BielKron* 184v; *HistRzym* 21v; *RejPos* 149v; *BiałKat* 138v; *BudBib* 3.Esdr 8/75; *BudNT Rom* 11/8; czego iefzcze y do dñiá dzifiefyłłe⁸⁰ znáki fą pewne/ w potomłtwie ich *CzechRozm* 103v; *CzechEp* 13; *NiemObr* 83; *LatHar* 136, 697; *WujNT Matth* 11/23, s. 51, *Matth* 27/8, Act 2/29, *Rom* 11/8, 2.Cor 3/14, 15; *GosłCast* 55.

»až na dzisiejszy dzień« (1): A (tak) przyłzli ci nápiłani ná imię zá czáfu Iechyzkiiahuá krolá Iehudłkie⁸⁰/ y porázili namioty ich/ y miełzkánia/ ktore tám náležli/ y wykorzenili ie aż na dzifiefyży džíeń [*usque in praesentem diem Vulg; usque ad diem hanc PolAnt*]/ á (fámi) fiedli miáłto nich bo tám (były) pałze drobom ich. *BudBib* 1 Par 4/41.

»(i a. jeszcze i, a. aże) po dzisiejszy dzień« (18): *GlabGad* N7v; Było z dawna y iefł po dzifiefyży džíeń w nałzych łtronach mnołtwo rzeczy znamienitich *MiechGlab* *2; Telko zołtali iefzce tam Sarbaci, Windelici albo Vindowie aże po dzifiefyži džíeń z ięzikiem polłkim chocia narufłonym. *MiechGlab* 52, 40, 41, 42, 44, 72 [2 r.] (13); *BibRadz* 2.Par 35/25; *BudBib* 2.Par 35/25; A iż iefzcze po dzifiefyży džíeń/ ieden drugiego náuczá/ á Bog iefzcze ná łercách ludzkich/ zakonu łwego nie piłze *CzechRozm* 110v, 163.

»(za) dzisiejszych lat« (3): A thákowe frogości nád kościołem Bożym gwałtowniey fie okázác miály zá tych dzifiefyzych lat/ niżli fie okázowály zá pirwłzego wieku. *LubPs* A4; dżifiefyzych lat Heretykowie bárzo głupie y vpornie plotą *SkarJedn* 13; *GosłCast* 6.

»po dzisiejsze lata« (1): Tákżec náłzy myłliwcy/ po dzifiefyże látá/ Wodzą Chárty na łmyczy/ na nędznego brátá. *RejZwierz* 128v.

»(do) dzisiejszego roku« (3): GDyż iuż dzifiefyżego roku. 1516. iuż iest około trzech łet y łfélci lat. Iako Tatarzi pofiedli Sarmatią, Azijłką albo Scitią. *MiechGlab* 35; *LeovPrzep* K2; przez włyłtki łtárożytnie wieki/ aż do dzifiefyżego Roku 1582. *StryjKron kt.*

»dzisiejszy świat« [szyk 9 : 8] (17): *RejPs* 54; *RejRozpr* A; *RejWiz* 3v, 121v; *RejZwierz* 43; rácz nam zełłác ku powiedániu łczyrey prawdy twoiey tych Ianow y tych Andrzeiow więcey/ ná ten nędzny á zámiełżány łwiát dzifiefyży *RejPos* 276, 166v, 201v, 209, 277v, 325, 325v; Ale iż w tych zámiełżánych czáliech łwiátá dzifiefyżego łfcie nie káždy fie będzie umiał łnádnie s tego wypráwić co iest Bog *RejZwierc* 8, 58v; *WerGość* 211; Nie mogę fie przypátrzyć dżifiefyżemu łwiátu/ Co rok to przychodzimy ku gorłżemu látu. *BielRozm* 5; *CzahTr* C4.

»dzisiejszy wiek« [szyk 6 : 2] (8): ále thylko o thych Mnichách dzifiefyżego wieku będę mowil/ łkąd łię wzięli/ y iáko dawno powłtáli *KrowObr* 133v; *RejWiz* 46v; A iuż tenże połłtepek prawny niech zołtaie: Albo ielli wam barziew k myłli wiek dzifiefyži/ Vczińciełż iuż i Statut czálom przyłtoyniełżi. *KochSat* B2; *LeovPrzep* b3v, G; *RejPos* 141, 294v; Iáśnie łię okázáło wielkie zázwiędzienie/ wieku dżifiefyżego, błád y zásłepienie *ArtKanc* K18v.

»dzisiejszych wiekow« (2): ábowiem to połpolita dżifiefyżych wieków/ iż práwość a łczerość łprołnołścią zową *SienLek* Vvv2v; *SkarKazSej* 666a.

a. Teraźniejszy, obecny (o osobach); modernus *JanStat* (283) : Krol [!] dzifiefyži náłż pan miłłociwý: Iest y mądry y barzo tznolliwý *KlerPow* 3; *MetrKor* 40/812; *SeklKat* K3; *RejKup* o6v; vrodzona Anna Lesczynska [...] glossnye vyznawa ze rąnczy z a Męńza swego dzisieyssego slachathnego Iana Lesczynskiego *ZapWar* 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; *MurzNT* 108v marg [2 r.]; Y w dżifiefyłfych łi kácerzoch nye máło łye tákyey náuki okázuye. *KromRozm II* p, b3v [2 r.], p3v; *KromRozm III* A4, D7, E4v, 17, L8v, N3v (8); *Diar* 27; *DiarDop* 117; Bych chcyał wyłicżác nyewczálý káplánow dzifiefyłfych/ dnyáby mi nye sítáło. *GliczKsiąż* O7v, L7; *RejWiz* A5; *OrzList* h, i; Kátáryńá dzifiefyża krolowa Polłka *RejZwierz* aa3v, bb, 49, 70v, 72, 92, 123v; *BibRadz* II 135c marg, 138b marg; Moyżefł łwięty miał co nád Krole náłże dżifiefyże/ czyli im on łpráwą y też dżielnołcią rowien był? *OrzRozm* Tv, B4v, G, Gv, H2, 14 (9); Święty Ambroży píłze o winie/ iż gdyć miłtrzewi łwemu napirwłżemu wino nie przepułłcił/ á ku włtydu wiecznemu go przywiódł/ á což dzifiefyżego Bachá iáko nie ma zbláznić *BielKron* 6; Wáláłży dzifiefyży łą przychodniowie z Włoch do thego kráiu gdzie dżifiefyżi miełżkáią *BielKron* 275v, 36, 159, 162v, 190, 318 (26); *OrzQuin* L3, N, R2v, S2, Y3 (10); *SarnUzn* D6v; w łtárożytnym Kołściele Krzełłcijánłkim było Sektarzow dołfýć/ ále z dżifiefyżymi niemáią co czynić *LeovPrzep* G3v; *RejAp* 10v, 93; *GórńDworz* B6, C7, F2v, Ee6v, Ii4, Ii8; *GrzepGeom* L; *RejPos* 85v, 88v, 184, 214v, 225v, 339; *BiałKat* 118v marg; Przypátruiąc fie też y dzifiefyżym żywym/ w iákim włzeteczni łą v pocżciwych obrzydzeniu [...] ielth fie czym y włtrálżyc y pocielżyć. *RejZwierc* 18v, 170v, 182, 183, 267v; *WujJud* A5, 126v, 135 [2 r.]; *RejPosWstaw* [21³]v;

Tu w niniejszych księgach Hiwrejskich omijka iest [...] Przewo też tu dzisiejszy tłumacze szwankują/ y słow przyczyniają. *BudBib* I 341d marg, I 457d marg; *BiałKaz* Mv; Bo łaciniey dzisiejszy mniemają żeby tylko w Greckich księgach omyłki/ albo y fałszy były/ a swoie za prawdziwe mają. *BudNT przedm* bv, b7v; *SkarJedn* A3v, 19 [2 r.], 28, 34 [2 r.], 197 (10); To się tu kładzie/ abyś cny czytelniku obaczył iż ci Heretykowie dzisiejszy/ towarzystwo z duchy nieczystymi mają *SkarŻyw* 92, A4, 81 [2 r.], 91, 189, 493 [7 r.] (19); Książowie od Ikorá aż do dzisiejszego wielkiego Xiędza Moskiewskiego nową się genealogią poczęli. *StrykKron* 120; Staniław [...] na ten czas Namieśnik/ a dzisiejszy Woiewoda Witebski/ w dzień S. Mągorzaty/ zebrałszy ze dwa tyfiacá Ricerstwa [...] posłał ich na odiecz pod Oziericza Zamek *StrykKron* 772, 11, 547, 692, 587, 697 (12); dzisiejszy Wykrętacze/ woła przywilej Piotrow/ na Papierkiej o sobie zawieść. *NiemObr* 54, 30, 31, 42, 60, 61 [2 r.] (15); *ReszPrz* 32, 43, 189; *WerGość* 211; *Paprup* D, Dv [2 r.]; *KochProp* 13; *KochWr* 22, 33, 40; *LatHar* +4v, 10; Hieronym s. I trofue Vigilancyulá Haeretyká/ a w nim te dzisiejsze dycypuły jego *WujNT* 93; od nauki Lutrowey y Kálwinowey/ wzięli imię nowe dzisiejszy Ewangelikowie *WujNT* 444; *Náuczác niewieście nie dopuszczam.*) Przeciw temu rozkazaniu czynią dzisiejsze niewiasty/ zwłaszcza te/ które się Ewangelickami zowią *WujNT* 724, 3, 8, 11, 600, 777 (64); SKázuiemy/ aby nowi Wojscy/ którzykolwiek są od nas gdziekolwiek postanowieni/ nie dłużej trwali/ iedno do śmierci dzisiejszych dzierżawiec [*modernorum possessorum JanrStat* 125] *SarnStat* 234, 165, 1070 [2 r.], 1079, 1080, 1207; *KlonKr kt*; *PowodPr* 29; To siedzenie Pánkie w niebie nie tak się rozumie/ iako dzisiejszy mistrzowie wykładać chcą *SkarKaz* 243a, 204a, 312a, 382b, 417b, 484a (9); *CzahTr* A2v; *SkarKazSej* 658a, 691a.

W charakterystycznych połączeniach: dzisiejszy (-a, -e) apostołowie (3), biskup (5), cesarz (11), chrześcijanie, ewangelikowie (15), heretykowie (32), kacerze (7), kalwinistowie (2), kapłani (3), katolicy (6), książ (2), krol (22), krolowa (5), ksiądz (2), księżę (6), obywatele, odszczepieńcy (15), okrutniki (2), pan (17), papież (5), Polacy, potomkowie (3), sektarze (8), starosta, wojewoda (4).

W przeciwstawieniach: »niegdy będący ... dzisiejszy« (4): Anna Lesczynska żona nigdy będącego Iana Branyeczkiego krupy a dzisiejszego Iana Lesczynskiego żona *ZapWar* 1549 nr 2662, 1549 nr 2662, 1550 nr 2676 [2 r.].

»dawny ... dzisiejszy« (1): Zgoda Doktorow dawnych dzisiejszymi o kościele Rzymkim. *ReszPrz* 32 marg.

»stary ... dzisiejszy« (4): kładli stary Kozmografowie być w Tatarzech wyłokie gory nad inże na świecie/ ale dzisiejszy Pielgrzymowie albo Zeglarze o nich nie nie słychali. *BielKron* 461, 263; Komu służniey wierzyć/ I. iestli starym Doktoro^m Kofcielnym/ czyli dzisiejszym Ewangelikom. *WujJud* 35 marg, Mm.

Wyrażenie: »dzisiejszy ludzie« [szyk 2 : 1] (3): Paweł ganj żywoth y sprawie dzisiejszych Ludzy. *RejKup* q7; *BielKron* 283; Iżem ostatecznie miejsce dał dobremu mieniu/ Które ludzie dzisiejszy w takiéj cenie mają *KochDz* 105.

α. W funkcji rzeczownika: człowiek współczesny (4) : Dzisiejszy mądrej takiéj proftoty oycow swoich odstąpiwszy/ szataniką chytróścią przez heretiki włowni są. *SkarŻyw* A2; znajdziemy v nich [u doktorów kościelnych] wiele rzeczy/ które oni tradycjami Apóstolickimi zowią/ a przedsię ich

dziśieyfzy nie chowaią. *NiemObr* 75; Włzytkie [*rycerskie sprawy*] dziśieyfze w zbytki obroćili, Y ich cną ławę złościami zácimli. *KlonKr* E2.

W przeciwstawieniu: »dzisiejszy ... na potym będący« (1): Oznaymuym y yawno czynim them nałchim listem [...] dzifieyschim y napotim badaczim komu badzie potrzeba thego wyedziecz *LibLeg* 6/77v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : Hodiernus, Heutig. dzyśyeyfzy *Murm* 14; *Mącz* 88c; *Calep* 485b.

Synonimy: 2. obecny, terażni, terażniejszy.

Cf **DZISI**

LW